

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mgr. Patrícia Dudášová Harantová

Využitie projektového vyučovania vo výtvarnej výchove

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Prešov
2012

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: Mgr. Patrícia Dudášová Harantová

Kontakt na autora: Základná škola Košická Belá 235, Košická Belá 235, 044 65
pehicka@post.sk

Názov OPS/OSO: Využitie projektového vyučovania vo výtvarnej výchove

Rok vytvorenia OPS/OSO: 2012

Odborné stanovisko vypracoval: Mgr. Jarmila Titková

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnanancov. Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

projekt, projektové vyučovanie, výtvarná výchova, výchova umením, metódy vyučovania, formy vyučovania, maľba, záujmové činnosti, hodnotenie, reflexia, kľúčové kompetencie

Anotácia

Práca sa zaoberá problematikou projektu a projektového vyučovania a jeho využiteľnosti v pedagogickej praxi v bežnej základnej škole. Ponúka krátky prienik do teórie projektového vyučovania, jeho postavenie medzi formami a metódami výchovno-vzdelávacieho procesu, teoretickú prípravu projektu, štruktúru jeho metodického postupu podľa publikácie Tomková, A., Kašová, J., Dvořáková, M. Učíme v projektech. Následne prináša praktický príklad využitia tejto štruktúry v praxi naplnením konkrétnym obsahom projektu Za málo peňazí veľa muziky, jeho rozbor zo strany učiteľa aj žiaka, hodnotenie oboma zložkami výchovno-vzdelávacieho procesu a taktiež odporúčania vychádzajúce z priamej realizácie v 8. ročníku Základnej školy v Košickej Belej.

OBSAH

ÚVOD

1 PROJEKTY A PROJEKTOVÉ VYUČOVANIE	
1.1 PLÁNUJEME PROJEKTOVÉ VYUČOVANIE.....	
2 PROJEKT ZA MÁLO PEŇAZÍ VEĽA MUZIKY	
2.1 NÁVRH PROJEKTU ZA MÁLO PEŇAZÍ VEĽA MUZIKY	
2.2 METODICKÝ POSTUP PROJEKTU	
3 HODNOTENIE A ROZBOR REALIZOVANÉHO PROJEKTU	
3.1 HODNOTENIE A REFLEXIA PROJEKTU ŽIAKMI	
3.2 HODNOTENIE PROJEKTU UČITEĽOM	
3.3 PRIPOMIENKY A NÁVRHY K REALIZÁCII PROJEKTU	
ZÁVER	
ZOZNAM PRÍLOH	

ÚVOD

Mení sa človek, mení sa spoločnosť, tým sa menia aj požiadavky na to, akého jedinca má spoločnosť vychovať tak, aby bol pre ňu užitočný. A keďže sa menia požiadavky na človeka, musí sa zmeniť aj systém a náplň edukačného procesu. Škola sa od základov transformuje podľa tvorivo-humanistickej koncepcie tak, aby do života nevysielala len dokonale namemorovaného jedinca, ale osobnosť, ktorá sa bude vedieť orientovať v spletitej sieti ponúk, potrieb, produktov sveta, ktorá bude komunikovať efektívne a asertívne, bude cieľavedomá a tvorivá v prístupe k životu. A na to je potrebné poznať a využívať inovatívne formy, stratégie a metódy vyučovania.

Predkladaná práca sa zaoberá jednou z novoobjavených metód (niektorí autori uvádzajú foriem) vyučovania – projektovým vyučovaním. Prvá kapitola je venovaná problematike odborného preniknutia do pojmového aparátu tejto témy, spracúva teórie autorov, ktorí sa zaoberajú projektami, projektovým vyučovaním a klasifikovaním tohto pojmu ako metódy alebo formy (Turek, Petlák, Bajtoš), ale taktiež z literatúry českých pedagógov, ktorí s týmito inováčnymi metódami pracujú (Dvořáková, Tomková, Kasíková). Pričom koncepcia, plánovanie a realizácia projektu je vytvorená podľa publikácie Učíme v projektech.

Druhá a tretia kapitola je venovaná konkrétnemu projektu Za málo peňazí veľa muziky, realizovanému v Základnej škole Košická Belá. Tento projekt vznikol ako isté spontánne pokračovanie školskej súťaže Grafity 2010, do ktorej sa zapojili žiaci 5. – 9. ročníka ZŠ v Košickej Belej. Žiaci menovaných ročníkov mali na hodinách VYV vytvoriť ľubovoľnou technikou grafít ľubovoľných rozmerov a následne boli tieto produkty zverejnené v spoločných priestoroch, kde žiaci 1. aj 2. stupňa a taktiež učitelia hlasovali za najlepší grafít. Po vyhodnotení súťaže sme dostali od žiakov zaujímavý podnet – vyhotoviť skutočný grafít aj na stene. A tak sa začala rodiť myšlienka, ktorú sme realizovali v ďalšom školskom roku ako projekt na hodinách výtvarnej výchovy, ale z podnetu žiakov taktiež mimo vyučovacích hodín. Išlo o dva a pol mesačný projekt zameraný na skultúrnenie a oživenie interiéru školy. Projekt bol realizovaný na hodinách výtvarnej výchovy v nereformných ročníkoch (8., 9. ročník), ale s prihliadaním na požiadavky nového výchovno-vzdelávacieho systému. Projekt vychádzal z tematických celkov pre 8. ročník z Učebných osnov výtvarnej výchovy pre 5. až 9. ročník (MACKO, A. a kol. 1997) – **výtvarné činnosti** – zobrazovacie činnosti (tematická kompozícia), úžitkové práce (úžitkové práce na ploche a v materiáli). Podľa ISCED 2 by ho bolo možné zaradiť pre žiakov 9. ročníka v tematickom okruhu spoločný interdisciplinárny projekt (komplexné projekty) ako formu záverečnej práce z oblasti Umenie a kultúra. Prípadne by ho bolo možné realizovať v zjednodušenej forme vo výchovnej činnosti, alebo v záujmovej činnosti.

Pri tvorbe projektu sme sa v cieľoch zamerali nielen na zručnosti a vedomosti z oblasti výtvarnej výchovy, ale taktiež sme tieto ciele formulovali tak, aby sme rozvíjali kľúčové kompetencie žiakov, hoci ešte nepostupovali podľa ISCED 2.

V našej práci predkladáme teoretickú prípravu projektu zo strany učiteľa, následne jeho reflexiu počas priebehu aj po zrealizovaní projektu, a taktiež reflexie žiakov, ktorí sa do projektu zapojili. V reflexii hovoríme aj o problémoch a chybách, ktoré počas realizácie vznikli a zároveň ponúkame možné riešenia takýchto situácií.

1 PROJEKTY A PROJEKTOVÉ VYUČOVANIE

Projektové vyučovanie nie je žiadnou novinkou. Ako uvádza M. Dvořáková (2009, s. 12-13) projektové vyučovanie sa zrodilo na začiatku 20. storočia a vychádzalo z pragmatickej pedagogiky (J. Dewey, W. H. Kilpatrick) a zmenilo od základov výučbu v amerických školách. V školskej praxi sa operuje s niekoľkými podobnými pojmami – projektové vyučovanie ako forma a projekt ako metóda vyučovania. Podstata oboch pojmov je rovnaká, ale projektové vyučovanie je pojem, ktorý zastrešuje aj projektovú metódu. Projektové vyučovanie sa pohybuje niekde medzi metódou a organizačnou formou, je to komplexný systém, stratégia, do ktorej je spracovaný obsah školského kurikula.

V projektovom vyučovaní predsa nepracujeme len s projektovou metódou, ale pokiaľ nejde o projekt vyslovene individuálny, využíva táto stratégia skupinové alebo kooperatívne organizačné formy vyučovania a rôzne iné metódy. Projektové vyučovanie by sme teda mohli zaradiť medzi alternatívne školské systémy (ako je napríklad Waldorfská škola, Freinetovská škola, jenský či daltonský program, alebo pedagogika Montessoriovskej školy). Ale projektovú metódu môžeme zaradiť do fungovania a organizácie hoci aj jednej vyučovacej hodiny v klasickej – štandardnej škole, kde majú žiaci pevný rozvrh, ale tvorivých pedagógov a ústretové vedenie. Projektová metóda je „metóda, pri ktorej sú žiaci vedení k riešeniu komplexných problémov a získavajú skúsenosti praktickou činnosťou a experimentovaním“ (Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J. 1995, s. 172). Teda na projekt sa môžeme pozerat' aj ako na metódu, formu alebo dokonca celú koncepciu vzdelávania v závislosti od toho, do akej miery napĺňa školský program.

Úzko súvisí s problémovým vyučovaním, pretože žiakom zadávame istý problém a ich úlohou je riešiť ho. Ako však uvádza I. Turek ide o problémy „komplexné, nemusia vychádzať z obsahu učiva, ale predovšetkým zo života, z mimoškolských skúseností, ich riešenie si vyžaduje poznatky z viacerých vied“ (2004, s. 381). Cieľom problémového vyučovania je po nastolení problému dospieť *k istému riešeniu*, ktoré je väčšinou učivom, ktoré si má žiak osvojiť. Projekt je akýmsi nastavbovým prvkom problémového vyučovania, pretože cieľom projektu je nájsť riešenie zadaného problému a následne vždy vyprodukovať *nejaký produkt*. Niektorí autori ale prízvukujú, že produkt nie je taký dôležitý ako samotný proces dospievania k tomuto produktu. Výsledný produkt sa stáva z veľkej časti motiváciou pre skupinu žiakov, ktorá projekt rieši. Je preto potrebné, aby učiteľ, ktorý chce so žiakmi pracovať na projekte, poznal dôkladne jeho štruktúru, princípy, aby sa tak projekt nestal len bezbrehým a bezcieľným strávením vyučovacieho času bez efektívneho výsledku a dosiahnutia cieľa – produktu. To, že pri projekte riešime komplexný problém, naznačuje, že aj samotný projekt bude komplexný systém. M. Dvořáková v knihe *Učíme v projektech* (2009, s. 14) uvádza, že projektové vyučovanie nesie tieto hlavné znaky:

- žiak je zodpovedný sám za seba, za to, ako a čo sa naučí;
- žiak pracuje samostatne, učí sa plánovať svoju činnosť
- žiak sa usiluje vypracovať, zhotoviť, či pripraviť konečný produkt.

Pri výbere témy pre projektové vyučovanie môžeme vychádzať z učebných osnov, avšak téma môže byť stanovená aj na základe mimoškolskej skutočnosti – napr. nejaký aktuálny problém, ktorý sa bytostne dotýka rodín žiakov, aj jeho samého. Je všeobecne známe, že žiakov takéto témy motivujú viac, ako tie, ktoré sú predpísané školou. Pri stanovení dobrej témy učiteľ zaručene vyvolá tak veľmi potrebnú vnútornú motiváciu, pretože ako hovorí M. Dvořáková „čím silnejší pocit spoluúčasti na projekte žák prožívá a čím silnejší je jeho vnútorná motivácia, tým je projekt z hľadiska vyučovania účinnjší“ (2009, s. 15). Potom ale musí učiteľ

stanoviť jasné kritériá na výsledný produkt, aby sa z projektu nestala nejasná zmes rozličných úloh. Produkt sa tak stáva nie len motiváciou, ale aj akýmsi centrom, jadrom, z ktorého vychádza celá činnosť žiakov.

Hoci je projektové vyučovanie náročnejšie po viacerých stránkach – organizácia, čas, pomôcky, príprava – ak ho učiteľ dobre pripraví a je žiakmi efektívne prežívané, podľa I. Tureka sa ním „ rozvíja iniciatíva, samostatnosť, tvorivosť žiakov, kritické myslenie, schopnosť spolupráce, komunikácie, schopnosť učiť sa, riešiť problémy, hľadať informácie, rozvíja sa pozitívnym smerom citová a hodnotová orientácia žiaka “ (2004, s. 383

1.1 PLÁNUJEME PROJEKTOVÉ VYUČOVANIE

Každú činnosť je vždy najt'ažšie začať nielen v bežnom živote, ale aj v školskej praxi. Pri plánovaní projektu uvádzame postup, ktorý uvádza I. Turek, podľa neho obsahuje projekt štyri etapy (2004, s. 383):

- voľba témy, stanovenie cieľov (výstupov),
- návrh postupu riešenia projektu, kde projekt rozdelíme na čiastkové úlohy, rozdelíme žiakov a jednotlivé skupiny dostanú úlohy na vypracovanie a zároveň si stanovíme časový rozvrh celkového projektu, aj jednotlivých úloh,
- samotné riešenie projektu, kedy sa učiteľ stáva pomocníkom a poradcom, organizátorom a vyučovacím proces preberajú do rúk žiaci,
- prezentácia výsledkov – produktov projektu, ktorej súčasťou je aj hodnotenie.

Pre potreby našej práce uvedieme ešte jeden postup, ktorý by bol akoby podrobnejším rozpracovaním Turekovej štruktúry. Tento postup vychádza zo štruktúry projektov uvedených v spomínanej publikácii Učíme v projektoch (Tomková, A., Kašová, J., Dvořáková M. 2009, s. 96-103), nakoľko z tejto štruktúry sme vychádzali aj pri príprave nášho projektu v praktickej časti. Autorky tejto publikácie používajú nasledujúcu štruktúru:

- **Motivácia** – v tejto časti uvedieme žiakov do problematiky, ktorou sa budú v projekte zaoberať. Môže to byť metódou diskusie, pracovných listov, myšlienkového mapy, zadaním problémovej úlohy.... Podstatou je, aby sme u žiakov vyvolali záujem a aby sme si na konci (alebo už aj počas tejto fázy) kládli otázky, ktoré nám prirodzene z tejto problematiky vyplynú a zároveň sa stanú akýmsi smerom riešenia.
- **Mapovanie a triedenie** – v tejto časti pracuje žiak s dvomi skupinami zručností, vedomostí a schopností – tie, ktoré si už do projektu prináša a tie, ktoré počas tejto fázy získava. Žiak alebo skupina žiakov si vyhľadáva, zisťuje, navrhuje, zhromažďuje, zapisuje. Následne nejakým spôsobom, ak je to potrebné, kategorizuje všetko, čo by sa pri riešení projektu mohlo využiť – teda hľadá viacero možností, variantov odpovedí na otázky, ktoré si položili žiaci počas motivácie. V tejto časti, ak je projekt takto postavený, si žiaci vymedzia aj úlohy, ktoré budú v projekte zastávať, alebo časové intervaly na vykonanie jednotlivých úloh. V závere tejto fázy by teda mali mať žiaci naplánovaný postup riešenia, vytvorený v prípade potreby náčrt, rozdelené úlohy a vymedzený čas.
- **Riešenie** – žiaci pracujú na vyhotovení produktu, na ktorom sa dohodli v predošlej fáze, alebo bol zadaný učiteľom, vytvárajú jeho záverečnú podobu, ktorú budú potom prezentovať, vyberajú z rôznych variantov, odpovedí tú, ktorú považujú za správnu.

V tejto časti by mali žiaci pracovať najsamostatnejšie, ak nie je projekt postavený inak.

- **Produkt projektu** – po riešení žiaci prezentujú pred kolektívom, vedením ,rodími, verejnosťou (podľa charakteru projektu) to, čo vytvorili. Diskutujú o tom, čo sa dozvedeli, prípadne podávajú svoje stanoviská ku problematike, ktorú spracovávali. V tejto časti autorky uskutočňujú aj hodnotenie projektu či už slovné žiakmi a učiteľom, žiaci nielen hodnotia svoje výkony a výkon skupiny, kvalitu záverečného produktu, ale taktiež hodnotia, aký praktický prínos má podľa nich uskutočnený projekt pre okolie alebo pre nich samých. Význam tejto fázy projektu spočíva v ďalšej motivácii žiakov ku podobným aktivitám, nakoľko ak vidia, že boli užitoční, že výsledok projektu sa neberie na ľahkú váhu, budú sa chcieť zapojiť aj do iných projektov.
- **Reflexia** – túto časť je dôležité urobiť ako spätnú väzbu pre učiteľa, aby sa vedel ďalej orientovať pri príprave a realizácii podobných aktivít, ale aj pre žiaka, aby sa učil svoju činnosť hodnotiť, vyjadrovať svoje emócie, pocity a zážitky. Môže prebiehať metódou voľného rozhovoru, diskusie, hodnotiacimi listami, pracovnými listami ...

Tento postup pri plánovaní a realizovaní projektov sa nám osvedčil, myslíme si, že keď učiteľ používa jednu štruktúru dlhodobejšie, osvoja si ju aj žiaci a potom dokážu projekt plánovať aj sami. Učiteľ tak môže využívať individuálne projekty žiakov, pričom žiaci budú môcť pracovať naraz aj na viacerých rôznorodých projektoch.

2 PROJEKT ZA MÁLO PEŇAZÍ VEĽA MUZIKY

ANOTÁCIA

Každý človek si prispôsobuje priestor, v ktorom sa pohybuje, žije tak, aby sa v ňom cítil príjemne, aby sa doň rád vracal, aby ho tešil. Žiaci častokrát dávali najavo svoju nespokojnosť s vybavením a výzorom školských priestorov a s malými alebo takmer žiadnymi právami zasiahnuť do tohto stavu. Preto dostali možnosť biele školské priestory výtvarne „rekonštruovať“. Do projektu sme zapojili triedu, ktorá nemala skúsenosti s dlhším výtvarným projektom, ale žiaci tejto triedy radi navzájom spolupracujú, nakoľko tento projekt si vyžadoval žiakov s rozvinutou schopnosťou kooperácie. Keďže žiaci mali predmet VYV zaradený v rozvrhu ako poslednú vyučovaciu hodinu, bolo možné po dohode s nimi a s vedením školy navštíviť dotáciu hodín na 2.

2.1 NÁVRH PROJEKTU ZA MÁLO PEŇAZÍ VEĽA MUZIKY

Tabuľka 1 Návrh projektu

Názov projektu	Za málo peňazí veľa muziky
Téma	Prispôsobme si svet, kde žijeme
Predmet	výtvarná výchova
Ročník	8. ročník ZŠ
Forma realizácie	strednodobý
Časový rámec	dva mesiace, hodiny výtvarnej výchovy
Ciele projektu	<ul style="list-style-type: none">✓ vyjadriť a slobodne prezentovať svoje názory a návrhy na zmenu školského prostredia; návrhy na zmenu prostredia gramaticky a štylisticky správne formulovať; v diskusii prejavovať schopnosť asertívne komunikovať; pracovať v skupine ako aktívny člen; argumentovať pri výbere jednotlivých návrhov v skupine; obhajovať svoje návrhy alebo návrhy skupiny; hodnotiť svoju prácu aj prácu kolektívu, pomenovať svoje pocity pri jednotlivých fázach projektu, prejavovať slobodne, ale ohľaduplne svoju ne/spokojnosť s prebiehajúcou činnosťou;✓ samostatne navrhovať jednoduché výtvarné kompozície pre konkrétny priestor; navrhovať riešenia v súvislosti s funkciou priestoru a jeho používateľmi; samostatne uplatňovať svoje skúsenosti a manuálne zručnosti v konkrétnych návrhoch a neskôr vo výtvarných činnostiach – maľba, kresba, práca v materiáli, tvorba a radenie písma; používať správne základnú terminológiu súvisiacu s dizajnom – návrh, ilustrácia, interiér, exteriér, pasparta, rám;✓ pracovať efektívne s internetovým vyhľadávačom google; vyhľadávať, triediť obrázky z internetu; nájdené obrázky ukladať do textového editora a následne ich vytlačiť; zaznamenávať si internetové odkazy k jednotlivým obrázkom, aby sa bolo možné v prípade potreby k nim vrátiť; vyhľadávať inšpirácie v detskej literatúre;✓ vyhľadávať informácie o vybraných spisovateľoch na základe ktorých budú chronologicky zoradení;

	✓ plánovať svoju činnosť a vedieť si ju časovo rozvrhnúť.
Realizácia projektu	budova ZŠ – chodby, schodisko, školská jedáleň
Prierezové témy	- osobnostný a sociálny rozvoj - tvorba projektu a prezentačné zručnosti - environmentálna výchova
Kľúčové kompetencie	- interaktívne pôsobiť v skupinách - interaktívne používať nástroje (jazyk – komunikácia v materínskom jazyku) - digitálne kompetencie - iniciatívnosť a podnikavosť - kultúrne povedomie a vyjadrovanie (podľa Horst, B., Siegrist, M. 2011. Kľúčové kompetencie a jejich rozvíjení)
Použité metódy a formy	- projektová metóda - brainstorming - skupinové vyučovanie - kooperatívne vyučovanie - diskusia
Pomôcky	farby temperové, Remakol a Remal, štetce, papiere A4, A3, väčšie formáty – baliace papiere, internet, detské knihy, rebríky, ceruzy, fixky, nádoby na vodu
Očakávané výstupy projektu	Žiak : - pripraví a výtvarne spracuje vybraný návrh - vie pracovať s internetovým prehliadačom - používa a pozná význam termínov návrh, dizajn, pasparta, rám, interiér, exteriér, ilustrácia - pozná vlastnosti temperových farieb - ovláda technický postup práce s temperou (miešanie, nanášanie farieb,...)
Produkty projektu	<ul style="list-style-type: none"> • maľba na stenách chodieb (chodba 1. – 4., vstupná chodba) • maľba na stene okolo schodiska • maľby v priestoroch školskej jedálne • obrazy spisovateľov ako dekorácia interiéru školy

2.2 METODICKÝ POSTUP PROJEKTU

• MOTIVÁCIA (2 hodiny)

1. Brainstorming: Čo by ste zmenili na výzore školy, keby ste mali príležitosť?

Učiteľ najskôr zoberie žiakov na prechádzku po priestoroch školy a vyzve ich, aby si všímali, čo všetko v škole majú, nemajú, ako ich škola vyzerá. Dôvod prechádzky im nepovie. Po návrate do triedy im ukáže, že majú k dispozícii farby (tempery, tónovacie farby Remakol, Remal) a tiež pasparty, ktoré výtvarne dotvorili žiaci 9. ročníka a fotokópie portrétov slovenských spisovateľov (výber spisovateľov urobili žiaci 9. ročníka v júni 2010 v rámci opakovania literatúry II. stupňa – vid' Príloha 1). Dá celej skupine (11 žiakov) veľký baliaci papier, na ktorý žiaci napíšu otázku: ČO? Stanoví im čas 10 minút a vyzve žiakov, aby okolo písali, čo všetko by na výzore školy zmenili, keby mali možnosť a spomínané pomôcky.

2. Diskusia o jednotlivých návrhoch

Po ukončení brainstormingu so žiakmi prediskutuje jednotlivé nápady, a tie v prípade potreby kategorizuje – napr. žiaci uvedú Shrek a oslík – pri diskusii označia tento návrh ako rozprávku.... Nápady, ktoré žiaci vyberú a označia za najlepšie, zapíše učiteľ na tabuľu a spolu so žiakmi diskutuje o tom, ktorý nápad by bolo možné najmä z hľadiska materiálneho a technického uskutočniť (učiteľ dopredu vie, ktoré priestory má k dispozícii – vstupná chodba, chodba pre 1. stupeň, schodisko, školská jedáleň). Potom spolu so žiakmi uvažujú nad tým, ako by sa dal zoznam ešte zjednodušiť.

3. Zadanie projektovej úlohy

Učiteľ vyvesí zoznam návrhov a vyzve žiakov, aby do budúcej hodiny porozmýšľali nad tým, čo konkrétne by mohli na steny namaľovať. Dá žiakom pokyn, aby teraz po oboznámení sa s tým, čo ich čaká, vyplnili prvú časť v hodnotiacich lístkoch – Moje očakávania a obavy – ku ktorým sa na záver ešte raz vrátíme.

Na nasledujúcu hodinu si učiteľ pripraví pomôcky, materiály, prípadne iné podľa toho, aké návrhy so žiakmi vybral (určite si pripraví detské knihy ako inšpiráciu tvarov a farieb).

Tabuľka 2 Metodický list č. 1 – fáza motivácie projektu Za málo peňazí veľa muziky

Téma: Zmeňme, čo sa dá		
Postup/forma, aktivita	Ciele	Výstupy
Prechádzka v interiéri školy	<ul style="list-style-type: none">- všímať si detailne prostredie, v ktorom sa denne pohybujeme;- vyjadriť svoje nápady, prečo asi po škole chodíme;- oboznámiť sa následne s ponukou projektu Za málo peňazí veľa muziky;- vyjadriť slovné svoj postoj k tomuto projektu;	<ul style="list-style-type: none">- v mysli si vybavuje interiér školy aj po prechádzke- slovné prednesie svoje stanovisko k projektu Za málo peňazí veľa muziky
Brainstorming	<ul style="list-style-type: none">- zhmotniť svoje predstavy slovom;- zapísať svoje nápady na spoločný papier;- nenegovať činnosť ostatných spolužiakov;- rešpektovať nápady ostatných;	<ul style="list-style-type: none">- vytvorí voľný brainstorming;- slobodne vyjadrí a zapíše svoje názory;- primerane reaguje na podnety spolužiakov;
Diskusia	<ul style="list-style-type: none">- argumentovať v prospech svojich nápadov;- akceptovať nápady spolužiakov;- kategorizovať skupiny podobných námetov pod jeden pojem;- schváliť spoločne vybrané návrhy;- prispôbiť sa návrhu spolužiaka, ak je jeho nápad podľa väčšiny najlepší;- schváliť spoločne vybrané okruhy námetov;	<ul style="list-style-type: none">- reaguje kultivovane bez prudkých emócií na argumenty pre alebo proti;- vytvorí hierarchizovanú štruktúru námetov k jednotlivým priestorom interiéru;

Hodnotiaci list	- vyjadriť slobodne svoje očakávania a obavy z projektu; - tieto očakávania a obavy pomenovať; - zapísať ich do prvej časti hodnotiaceho listu;	- vyplnenie prvej časti hodnotiacich listov;
Didaktický problém	Pomôcky	Výtvarná technika
- hľadanie spoločnej cesty v diskusii, kedy sa žiak kultúrne vyjadruje, za svoje názory sa nehanbí a vie si ich obhájiť a klásť argumenty pre ich obhajobu	- fixky, baliaci papier, čisté papierové kartičky – veľkosť A4, lepiaca páska, nožnice, hodnotiaci list	

• MAPOVANIE A TRIEDENIE (2 HODINY)

Učiteľ si pripraví kartičky, na ktorých uvedie miesta, kde sa budú maľby realizovať. V tejto časti najskôr žiaci vedú s učiteľom diskusiu o tom, ktoré návrhy dať preč, ktoré naopak nechať. Žiaci budú pracovať v dvoch skupinách (11 žiakov, 5+6). Učiteľ ich do skupín rozdelí zámerne tak, aby v každej skupine bol žiak výtvarne zdatný, aby žiadna skupina nepociťovala nevýhodu v tom, že takéhoto človeka nemajú. Vyzve žiakov, aby sa dohodli, ktorá skupina sa bude venovať ktorým kartičkám. Ak by sa žiaci nevedeli dohodnúť, budú si kartičky losovať náhodne. Potom dostanú ďalšie zadanie úlohy:

Každý návrh konkretizujte – to znamená, napíšte konkrétne, čo by ste na stenu namalovali v súvislosti s tým, kde sa stena nachádza – napr. jedáleň – stravovanie, jedlo, varenie ..., vstupná chodba – niečo všeobecné, charakteristické pre našu školu, chodba 1. – 4. – niečo detské, veselé, rozprávkové, blízke najmladším žiakom..., schodisko – využite jeho tvar, spád, smer ... Návrh nakreslite, namaľujte alebo popíšte slovne (časový rozvrh 50 – 60 minút). Učiteľ vyzve žiakov, aby si v každej skupinke určili jedného zapisovateľa. Žiaci budú pracovať najskôr v pôvodnom prostredí, kde sa má ich návrh realizovať, aby si uvedomili povrch stien, osvetlenie, rôzne výčnelky, obklady, v prípade školskej jedálne farebnosť stien (časový rozvrh maximálne 15 minút – skončiť môžu skôr, dlhšie nesmú naťahovať čas, aby sa nezačali rozptyľovať). Učiteľ musí tieto skupinky kontrolovať, aby nedošlo k nejakým nežiaducim okolnostiam, vystupuje však pritom v úlohe poradcu. Potom v zvyšnom čase budú pracovať v počítačovej učebni, kde majú k dispozícii internet a detské knihy (viď Príloha 2). Až po spísaní konkrétnych nápadov a v prípade, že by potrebovali konkrétne obrázky (napr. návrh – rozprávka Včielka Maja), môžu použiť internet a obrázok si vytlačiť. Učiteľ žiakov upozorní, že na vyhľadávanie na internete použijú len google (nesmú sa prihlasovať na facebook, pokec ani podobné chatovacie servery!). Učiteľ s oboma skupinami konzultuje ich návrhy a snaží sa pripomenúť im aj technickú stránku realizácie – aby si žiaci nevyberali príliš ťažké námety, ktoré by bolo komplikované namaľovať, ale pritom nesmie byť „negovačom nápadov“ žiakov! Zároveň ich navádza v prípade potreby na to, aby mysleli na výtvarné stvárnenie vybranej témy a farebné a štylizované spracovanie.

Tabuľka 3 Metodický list č. 2 – fáza mapovania a triedenia

Téma: Návrhy úprav interiéru školy		
Postup/forma, aktivita	Ciele	Výstupy
diskusia	<ul style="list-style-type: none"> - posúdiť ne/vhodnosť jednotlivých námetov; - akceptovať požiadavky na zložitosť, technickú náročnosť, funkciu priestoru, kde sa má maľba realizovať pri výbere námetov; - primerane vyjadrovať svoj názor; - argumentovať pre svoj návrh, prípadne proti návrhu spolužiaka; - pripustiť možnosť iného námetu, ak sa pozdáva skupine; - reagovať na argumenty ostatných spolužiakov; - vytriediť námety na jeden pre každý priestor; 	<ul style="list-style-type: none"> - vyberie zo štruktúry návrhov štyri a tieto priradí k jednotlivým interiérom; - rozhoduje sa a prihliada na názory ostatných; - komunikuje efektívne a kultivovane;
skupinová práca	<ul style="list-style-type: none"> - zvoliť návrh, ktorý skupina vypracuje; - určiť si v skupine kresliča, zapisovateľa; - preskúmať určený priestor; - výtvarne vyhotoviť návrh maľby do zvoleného interiéru; - vyhľadať inšpirácie v detskej literatúre a na internete; - efektívne obsluhovať PC; - pracovať s programom word; - akceptovať požiadavky členov skupiny; - byť aktívnym členom skupiny a zapájať sa do spoločného riešenia problému, 	<ul style="list-style-type: none"> - aktívne pracuje v skupine a prináša riešenia problémov; - akceptuje návrhy ostatných členov, no zároveň prezentuje svoje; - vie pracovať s internetom, vyhľadávať potrebné materiály; - vie obsluhovať PC, kopíruje, ukladá a vytlačí si obrázky; - vytvorí a výtvarne spracuje návrh pre konkrétny interiér;
Didaktický problém	Pomôcky	Výtvarná technika
<ul style="list-style-type: none"> - pre vyhotovenie výtvarného návrhu maľby pre konkrétny interiér je potrebné zvládnuť proporčnú kresbu, zmenšiť priestor, v ktorom bude maľba realizovaná, pracovať s vodovými, 	<ul style="list-style-type: none"> - výkresy A4, A3, temperové farby, štetce, fixky, ceruzky, pastelky, vodové farby, tabuľa, krieda, internet, detská literatúra; 	<ul style="list-style-type: none"> - kresba ceruzkou v líniách; - maľba vodovými farbami technikou vrstvenia; - maľba temperovými farbami, miešanie farieb, tieňovanie pridávaním bielej a čiernej farby;

temperovými farbami;		
----------------------	--	--

• **RIEŠENIE (10 HODÍN)**

Riešenie projektu bude naplnené v piatich dvojhodinových sekciách (každý štvrtok 6., 7. hodina). Po skonkretizovaní návrhov začnú žiaci projekt nasledujúcu hodinu realizovať prakticky. Vytvoria si plán postupnosti – čo budú maľovať prvé, druhé, ..., kto sa bude podieľať na konkrétnych maľbách, zapaspartujú obrazy spisovateľov a chronologicky ich usporiadajú, nakoniec rozmiestnia po stene a zavesia na klinec.

Učiteľ sa v tejto časti stáva najmä technickým poradcom a konzultantom – miešanie farieb, prípadne pomoc pri prenesení návrhu na stenu, praktické technické otázky – rebríky, bezpečnosť žiakov. Farebné prevedenie a prípadné zmeny pri realizácii sú plne v kompetenciách žiakov.

Tabuľka 4 Metodický list č. 3 – fáza riešenia projektu

Téma: Maľba na stenu		
Postup/forma, aktivita	Ciele	Výstupy
frontálna činnosť	<ul style="list-style-type: none"> - predstaviť svoje výtvarné návrhy ostatným spolužiakom; - vytvoriť časový harmonogram realizácie v desiatich hodinách; - vytvoriť skupiny k realizácii malieb; - prijať členstvo v jednotlivých skupinách; 	<ul style="list-style-type: none"> - vytvorí časový harmono-gram realizácie jednotlivých malieb; - zaradí sa do skupiny, v ktorej chce maľovať;
skupinová práca/frontálna práca	<ul style="list-style-type: none"> - aktívne sa zapájať do práce skupín; - prijať úlohy, ktoré žiakovi zverí skupina; - pripraviť náčrt na stenu ceruzkou; - pracovať s temperovou farbou; - miešať farby; - nachádzať samostatne riešenia vzniknutých problémov – stekanec, nesprávny odtieň; - prejaviť trpezlivosť a začatú prácu dokončiť; - upravovať nedokonalosti a nejasnosti v maľbe; - predkreslené námety dotvárať podľa fantázie; - konzultovať nejasnosti so spolužiakmi i učiteľom; - hodnotiť – chváliť alebo konštruktívne kritizovať prácu ostatných i seba; - experimentovať s farbou a hľadať vhodné riešenie farebnej plochy 	<ul style="list-style-type: none"> - aktívne pristupuje k činnosti svojej, aj činnosti skupiny; - zhotoví si kópiu návrhu priamo na stenu ceruzou; - vie pracovať s temperou, mieša farby, tieňuje použitím bielej a čiernej farby; - vytvára maľbu na stene, koriguje nedostatky, - konzultuje nejasnosti s učiteľom; - uplatňuje svoje skúsenosti a zručnosti pri paspartovaní obrazov; - pracuje trpezlivo a začatú prácu vždy dokončí;
Didaktický problém	Pomôcky	Výtvarná technika

- prenesenie návrhu na stenu- kresba ceruzkou, zväčšovanie návrhov od oka, maľba temperou – miešanie farieb, kolorit maľby, tieňovanie – primiešavanie bielej a čiernej, dekorácia – opakované nanášanie prvkov (ovocia)	- návrhy, rebríky, temperové farby, farby Remakol a Remal. štetce, palety, handry, lepiaca páska, klince, kladivá, lepidlo Herkules, ceruzky;	- kresba ceruzkou v líniách, vrstvené línie bez gumovania; - maľba temperovými farbami, miešanie farieb, tieňovanie pridávaním bielej a čiernej farby, nanášanie lazúrových i krycích vrstiev; - paspartovanie obrazov – lepenie, strihanie
--	---	---

• **REFLEXIA A HODNOTENIE PROJEKTU (1 hodina)**

Záver každej činnosti a taktiež projektu je vždy venovaný akémusi obzretiu sa späť. Žiaci najskôr spolu s učiteľom komentujú slovne to, čo po nich zostalo, čo dokázali, vytvorili. Potom dá učiteľ žiakom pokyn, aby si našli niekde v triede tichý kútik, pustí im hudbu a ich úlohou je vyplniť hodnotiace listy (viď Príloha 3). Tu zhodnotia, bilancujú, či sa ich očakávania alebo obavy naplnili, tiež sa zamýšľajú nad tým, aká je ich vzájomná komunikácia, ale taktiež hodnotia vstupy alebo zásahy učiteľa do ich činnosti – pôjde najmä o „technické“ usmernenia týkajúce sa miešania farieb, prenesenia návrhov na stenu, atď. Tieto listy potom učiteľ vyhodnotí, budú mu slúžiť najmä ako isté usmernenie pre jeho pedagogickú prax.

Tabuľka 5 Metodický list č. 4 – fáza reflexie a hodnotenia

Téma: Obzrime sa za sebou		
Postup/forma, aktivita	Ciele	Výstupy
prezentácia produktov	- predstaviť svoje výtvarné dielka ostatným spolužiakom aj učiteľom; - slovne komentovať svoju prácu; - obhajovať svoju prácu a jej výsledok – produkt;	- formuluje ucelené vety, myšlienky; - vystupuje kultivovane, energicky; - opisuje svoju prácu aj hotový produkt;
samostatná práca / hodnotiace listy	- vyjadriť svoje pocity a názory na projekt; - tieto pocity zapísať do hodnotiaceho listu; - hodnotiť svoju prácu aj prácu skupiny; - chváliť výkony, ktoré uzná za chvályhodné; - formulovať svoje pocity a myšlienky spisovne, vecne a adresne; - čítať s porozumením jednotlivé otázky z hodnotiaceho listu;	- vyplní hodnotiace listy; - zhodnotí svoju činnosť, úspechy, problémy, neúspechy seba samého aj skupiny, v ktorej pracoval; - vyjadriť svoje pocity, myšlienky, názory na realizovaný projekt;

	<ul style="list-style-type: none"> - zhodnotiť svoje obavy a očakávania zo začiatku projektu; - používať konštruktívnu kritiku svojej práce; - posúdiť komunikáciu medzi členmi skupín; 	
Didaktický problém	Pomôcky - hodnotiace listy;	Výtvarná technika

3 HODNOTENIE A ROZBOR REALIZOVANÉHO PROJEKTU

• MOTIVÁCIA

Žiaci na začiatku netušili, čo bude náplňou tohto projektu. Keď sa spolu s pedagógom prechádzali po priestoroch školy, vyvolávalo to u nich zmiešané pocity smiechu, otázok, žartovania a táto prechádzka navodila príjemnú atmosféru. Jej prvoradým cieľom bolo to, aby sa žiaci detailnejšie oboznámili s priestorom, v ktorom budú tvoriť, ktorý budú dotvárať a meniť. Aby si uvedomili aj také detaily, ktoré si bežne nevšímajú, pretože ich pozornosť bola zámerne učiteľom nasmerovaná na okolie, v ktorom sa denne pohybujú. Po návrate do triedy im učiteľ oznámil, čo bolo cieľom tejto „exkurzie“ – ponúkol im pomôcky (farby, pasparty a portréty spisovateľov) a oznámil im, že majú možnosť zmeniť výzor školy. Aby si žiaci po vlne nadšenia uvedomili istú zodpovednosť, pripomenul im, že to, čo vytvorí, tu zostane niekoľko rokov.

Metóda brainstormingu je u žiakov obľúbená práve pre svoju voľnosť a spontánnosť. Žiaci však predtým potrebovali istým spôsobom „usmerniť“. Túto metódu už párkrát skúšali, no stále majú isté zábrany slobodne a voľne sa vyjadrovať a tvoriť, pretože v školskom prostredí sú správanie a činnosti, aktivity žiakov vždy kontrolované. Pokyny, ktoré žiaci dostali, boli: do stredu papiera, ktorý ste dostali, si napíšete otázku ČO? a počas desiatich minút napíšete všetko, čo by ste mohli na štyri steny, ktoré sme si boli pozrieť, namaľovať. Nerozlišujte, kam to namaľujeme, píšete len nápady. K jednotlivým plochám si ich priradíme neskôr. Otázky žiakov: Môžeme písať úplne hocičo? Čo nás napadne? A kde na papier chceme?

Počas vymedzených desiatich minút učiteľ nezasahoval do činnosti žiakov a spontánnosť a voľnosť sa postupne rozbiehali.

Potom žiaci čítali svoje nápady a kategorizovali ich na tabuli do štyroch skupín:

jedáleň

chodba – vstup

chodba 1. – 4.

schodisko

Z niektorých nápadov spolužiakov sa žiaci vysmievali a bolo potrebné zasiahnuť a pripomenúť im, že podstatou tohto písania bolo písať nápady spontánne. Niektoré boli napísané zámerne ako istá provokácia (napr. slovo špina je obľúbenou nadávkou žiakov), v takýchto prípadoch učiteľ žiakom pripomenul, že porušili pravidlo, ktoré majú pri všetkých aktivitách na hodinách – nepísať zámerne žiadne „somariny“, inak sa vždy aktivity zrušia. V tomto prípade však nemožno tvrdiť, že takáto dohoda bude efektívna vždy. Záleží na kolektíve, no väčšinou má účinok, nakoľko žiaci milujú učenie sa hrou, divadlom, či súťažím.

Nápady z papiera boli istým spôsobom hierarchizované – napr. nápady futbalisti, hokejisti, trofeje, dresy, lopty zaradili žiaci s pomocou učiteľa do kategórie šport. Desiata, klobása, nanuk, ovocie – jedlo; papuče, pero, štetec... – školské pomôcky atď. Ich prácu však učiteľ musel zo začiatku organizovať pomocnými otázkami – napr. ako by sme mohli jedným slovom pomenovať túto skupinu vecí? Žiaci si zároveň vždy v svojom brainstormingovom papieri našli a prečítali všetky nápady, ktoré súviseli s danou kategóriou a tieto si vyškrtli. Nakoniec dostali zoznam uvedený v nasledujúcej prehľadnej tabuľke:

Tabuľka 6 Prehľad vybraných nápadov

jedáleň	schodisko	chodba – vstup	chodba 1. – 4.
mäso (saláma, klobása, párky, ...) ovocie exotické ovocie sladkosti top 10 (jedlo) tety kuchárky náradie (hrnce, príbory....)	Titanic vesmír počasie príroda stromy more výroky slávnych ľudí a slávnych žiakov – skomole - niny) spisovatelia v rámoch	mimozemšťania šk. pomôcky štáty grafit text obrázok školy modelky učitelia – karikatúry	počasie logá futbalových klubov básnička nápis športy a trofeje (tenis hokejisti...) policajti hrady naše pamiatky dopravné prostriedky rozprávky

Potom žiaci dostali úlohu v diskusii vedenej učiteľom vybrať pre každú plochu jeden námet a pri jeho výbere zohľadniť tieto kritériá (zadal ich a napísal na tabuľu):

- 1. Zložitosť námetu** – vedeli by sme sami tento námet navrhnuť, nakresliť a následne namaľovať? Vedeli by sme tento námet ďalej rozpracovať po inšpirácii z internetu, kníh? Ako by sme mohli dobré námety – námety, ktoré sa nám páčia – zjednodušiť tak, aby sme ich zvládli namaľovať aj bez pomoci učiteľa?
- 2. Časová náročnosť** – Na samotné maľovanie máme 10 vyučovacích hodín, dokážeme dané námety dokončiť?
- 3. Zainteresovanosť všetkých členov tímu** – mohol by sa pri maľovaní jednotlivých námetov zapojiť každý? Ako by sme vyriešili prácu na jednotlivých plochách?
- 4. Farebnosť a účel prostredia, v ktorom máme namaľovať** – Aká je farebnosť prostredia (paspárt)? Oživí ho námet? Kto sa v prostredí, kde bude maľba realizovaná, pohybuje najviac? Bude im náš námet blízky?

Diskusia, ktoré nápady by mali vyradiť a prečo, prebiehala búrlivo. Niektorí žiaci svoj názor obhajovali, niektorí sa snažili schovať za iniciatívnejších. Dievčatá prednášali svoje nápady zapálenejšie, aj ich viac obhajovali. Chlapci inklinovali najmä ku všetkým športovým motívom. Nakoniec vybrali tieto štyri okruhy:

jedáleň	chodba – vstup	chodba 1. – 4.	schodisko
jedlo a ovocie	grafit	rozprávka	portréty spisovateľov a more

Časový rámec vymedzený na časť motivácia bol veľmi tesný. Je to však nepredpokladateľné, nakoľko predpovedať množstvo a rozmanitosť nápadov, je nemožné. Vybrané nápady žiaci prepísali na papier, vyvesili ich v triede a dostali za úlohu doma popremýšľať, čo konkrétne a ako by mohli namaľovať.

• MAPOVANIE A TRIEDENIE (2 HODINY)

Táto fáza projektu sa začala po týždňovej prestávke – na nasledujúcej dvojhodinovke VYV príjemným prekvapením – jedna žiačka, ktorá sa venuje písaniu grafitov na papieri, priniesla hotový návrh na chodbu v škole. Bez učiteľovej pomoci zasmotivovala ostatných

spolužiakov, ktorí boli návrhom nadšení a hneď si ho chceli ísť vyskúšať namaľovať. Na základe týchto okolností sa učiteľ rozhodol zmeniť organizáciu práce a žiakov rozdelil nie do dvoch skupín (každá skupina mala pripraviť praktické ukážky návrhov pre dve miesta), ale do troch (v zložení 4+4+3), keďže jeden návrh bol hotový a odsúhlasený žiakmi (grafit vo vstupnej chodbe). Žiaci sa nevedeli dohodnúť, ktoré miesto spracujú (každý chcel spracovať námety do kuchyne). Jednotlivé skupiny dostali svoje miesto losovaním.

Žiaci si v priestoroch, kam boli vyslaní, najskôr načrtli na papier A4 schematickú kresbu prostredia – kde sú umiestnené okná, dvere, obklady... Túto časť spracovávali v autentickom prostredí jedálne a chodieb 15 minút. Nemali problém nájsť pre jednotlivé motívy inšpirácie v knihách, či na internete, tieto následne ceruzkou a fixkami nakresliť. Prácu v skupine si organizovali sami – vybrali si jedného výtvarne najzdatnejšieho, aby ich nápady nakreslil, vymaľovávali spolu.

Skupina, ktorá mala za úlohu vypracovať návrh na spodnú chodbu, si zvolila báseň Do školy od Ľ. Podjavorinskej. Niektoré obrázky zvierat si žiaci vytlačili z internetu, či prekopírovali z knihy, vystrihli a nalepili. Tu musel učiteľ žiakov upozorniť na istú defektnosť takejto situácie – nakoľko obrázky zvierat budú musieť na stenu nakresliť. Na ďalší papier sa ich teda pokúsila žiačka, ktorá bola kresličom v tejto skupinke, nakresliť zväčšené a úspešne. Žiaci boli samostatní, snažili sa pripraviť svoje návrhy tak, akoby ich maľovali na stenu. Učiteľ vystupoval v úlohe poradcu, do prác žiakov zasahoval len na ich vyzvanie – napr. opraviť proporčné nejasnosti, či perspektívne deformácie, keď sa žiaci nevedeli vymotať sami a takéto situácie ich frustrovali.

• RIEŠENIE (10 HODÍN)

K realizácii sa pristúpilo ďalší týždeň. Po dohode s vedením školy bolo umožnené pracovať na projekte aj na hodinách slovenčiny – v dňoch, keď majú slovenčinu poslednú – mali teda k dispozícii 10 hodín, aby projekt realizovali prakticky. Dostali úlohu vypracovať si plán postupnosti a odpovedať na otázky – kde, kedy, čo a kto bude maľovať. Chceli začať so všetkým naraz a všade. Učiteľ nastolil tieto problémové tieto otázky: Ktorý námet je najjednoduchší? Na ktorej ploche môžete pracovať všetci naraz? Kde sa budete musieť rozdeliť? Žiaci si napriek týmto popudom zvolili takýto plán:

1. Chodba 1. – 4. – všetci – 2 hodiny

2. Chodba – vstup – Zuzana, Mária a zároveň spisovateľa – ostatní žiaci – 2hodiny

3. Schodisko – polovica maľuje, polovica paspartuje obrazy – 1 hodina

4. Školská jedáleň – všetci – zvyšný čas

1. Chodba 1. – 4. – všetci

Boli vybrané tri dievčatá, ktoré mali na základe obrázkov ceruzkou predkresliť návrhy na stenu – boli nesmelé a napriek viacerým pokusom si nevedeli dať rady. Na stene vznikla machuľa a u žiakov mierna frustrácia a sklamanie. Námet bol pre nich príťažlivý, preto obrysy jednotlivých zvierat predkreslil učiteľ. Dokresliť detaily (oči, pazúriky, koráliky, tráva, plot, šlabikár, ceruzky) už pre žiakov nebol žiadny problém. Učiteľ sa snažil „nenápadným“ spôsobom dohliadnuť na to, aby sa zapojili všetci žiaci otázkami – a čo majú robiť chlapi (nakoľko iniciatívu do svojich rúk prebrali najmä dievčatá), alebo čo konkrétne ideš maľovať ty? Problém s nezapájaním sa žiakov nebol, lebo to bola pre nich nová skúsenosť a obrovská výzva. Dokonca sa aj žiaci, ktorí nie sú veľmi tvoriví a výtvarné činnosti neoblubujú, zapájali, hoci sa nevydržali tak dlho sústrediť ako ostatní.

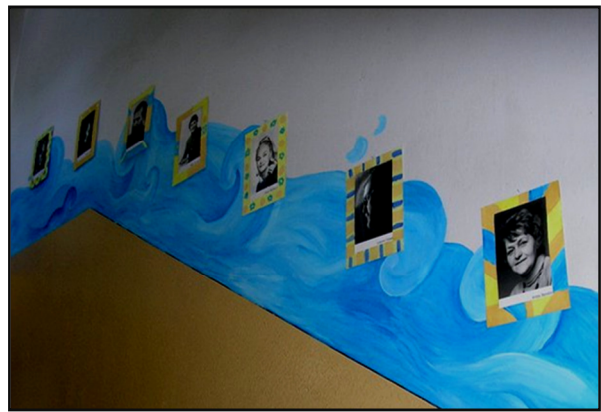
Počas tejto realizácie boli veľmi nesamostatní a nesmelí, nespontánni, pýtali sa, ako namiešať rôzne odtiene farieb, báli sa ísť na plochu väčšími štetcami, pretože to nie je papier,

ale stena, starosti im robil každý farebný flák, stekanec alebo prechod farbou za nakreslenú líniu. Často sa im nedarilo urobiť jednotlivé plochy podľa ich predstáv, v tomto prípade prebral učiteľ úlohu záchrancu a opory – musel žiakom ukázať to, že každá patová situácia sa dá zachrániť primaľovaním kvetu namiesto machule, zamaľovaním stečenej farby nabiele, Postupne sa však strach strácal a žiaci dokresľovali listy stromov sami, pridávali rôzne detaily, ktoré na začiatku nakreslené nemali.

Chlapcom dávali dievčatá za úlohu maľovať rôzne jednoduchšie veci – listy, trávu, ony si rozdelili prácu na zvieratách. Toto rozhodnutie žiakov učiteľ rešpektoval, nakoľko všetci žiaci na projekte pracovali. Časový rozvrh práce sa nepodarilo naplniť podľa plánu, žiaci potrebovali na dokončenie štyri hodiny namiesto dvoch. Keďže maľba vyžadovala ešte čas navyše, niekoľkí žiaci zostali v čase mimo vyučovania po obedňajšej prestávke a maľba bola dokončená.

Obrázok 1 Vstupná chodba

Obrázok 2 Schodisko

2., 3. Chodba – vstup – a zároveň schodisko so spisovateľmi

O týždeň sme sa stretli pri práci na druhej časti. Väčšina žiakov pristupovala k práci ochotne, so záujmom, niektorí chlapci kládli otázky: Musíme aj my ešte maľovať? Myslím si, že s týždňovým časovým odstupom motivácia klesla a bolo nesmierne ťažké ju znova navodiť. Preto tentokrát rozdelil prácu učiteľ: žiačky, ktoré sa dohodli na práci v grafitoch – pracovali samostatne a predviedli obdivuhodný výkon: samy si podľa pripraveného návrhu grafit zväčšili a nakreslili na stenu, učiteľa potrebovali jedinýkrát – aby posúdil ich kresbu na stene, s ktorou boli nadmieru spokojné. Problémy nastali až pri maľovaní a súviseli s ich technickou úrovňou a druhou skúsenosťou maľby na stenu. Učiteľ vždy musí v takýchto prípadoch veľmi presvedčivo hľadať všetky klady práce žiakov, aby boli motivovaní prácu dokončiť. Ostaní žiaci boli rozdelení do dvoch skupín – mohli si vybrať – paspartovanie obrazov spisovateľov alebo maľbu vln na stenu nad schodiskom. Pasparty priliepali lepidlom a lepiacou páskou zo zadnej strany. Postup im na jednom príklade ukázal učiteľ. Takáto zmena – od maľby k praktickým, manuálnym činnostiam – žiakom prospela. Títo žiaci obľubujú praktické manuálne činnosti viac, ako voľnú tvorbu preto, že vedia presne, ako majú postupovať, pracovali bez nútenia. Ich ďalšou úlohou bolo spisovateľov chronologicky zoradiť podľa obdobia, v ktorom tvorili. Robili to na základe vlastných vedomostí z oblasti literatúry a umeleckých smerov, prípadne si pomohli Encyklopédiou slovenských spisovateľov – prehľad aj usporiadanie spisovateľov vid' Príloha 1 .

Tretia skupina žiakov pracovala samostatne na maľbe „vody a vln“, do ktorých sa potom mali umiestniť spisovatelia. Táto časť bola veľmi náročná, nakoľko učiteľ musel byť na „troch

miestach naraz“ a takéto aktivity si nemôže dovoliť realizovať v každom kolektíve. Niektorí žiaci z tretej skupiny si osvojili základy tieňovania použitím primiešavania bielej farby a zosvetľovania pôvodného odtieňa a postupne prichádzali na to, ako pracovať so štetcom na stene, aby farba nestekala.

Táto časť žiakov unavovala – pravdepodobne kvôli svojej monotónnosti a modro-bielej kombinácii farieb. No napriek tomu, žiaci maľbu dokončili a rozmiestňovaniu obrazov na stenách a ich vešaní sa venovali všetci – každý radil, meral.

Obrázok 3, 4 Chodba 1.-4.

3. Školská jedáleň – všetci – zvyšný čas

Na školskú jedáleň sa žiaci tešili a na začiatku projektu chceli ísť najskôr tam. Táto motivácia vychádzala aj z príjemnej klímy školskej jedálne ako miesta, kde sa neučia, nie sú kritizovaní a neočakáva sa od nich neustále nejaký výkon. V týchto priestoroch sa mohli do maľovania zapojiť všetci naraz. Z viacerých námetov, ktoré si pripravili – ovocníčkovia, rôzne okaté dary prírody, kuchárov, nástrojov, dobrôt – sa nakoniec rozhodli pre štylizované ovocie, ktoré by vytváralo istý dekoratívny pás nad obkladovou maľbou. V tejto časti projektu boli už úplne samostatní. Jednotlivé kúsky ovocia mali pripravené ako šablóny a následne ich obkresľovali ceruzkou priamo na stenu. Niektoré dievčatá už nepociťovali strach a jednotlivé tvary ovocia kreslili z hlavy, dopĺňali ich detailmi – napr. červíkmi, stopkami, listami. Smelšie pracovali aj s farbou, experimentovali a skúšali miešať farbu priamo na palete, ale aj na stene. Preto maľby v školskej jedálni majú dekoratívny ráz a pôsobia ako celok, pri dôkladnom prehlídnutí si však pozorovateľ všimne, že každé ovocie je iné. Aby sa techniky maľby v podaní žiakov striedali, žiaci navrhli, že sa budú meniť – napr. jeden žiak namaľoval 2 – 3 ovocia a presunul sa na iné miesto, vedľa jeho malieb pokračoval iný žiak. Niektoré ovocia sú nádhernou zmesou farieb, iné sú jednoducho vymaľované jednou farbou, prípadne sú dookola obťahnuté líniou. Spontánnosť žiakov sa prejavila aj v miešaní farieb. Nebáli sa namaľovať jedno ovocie, ktorého priemerné rozmery sú okolo 15x15 cm, aj viacerými farbami – zelená, červená, žltá. Jedna žiačka sa dokonca pokúsila namaľovať hniloby na kúske jablčka.

Počas maľovania dostali dievčatá nápad, aby v jedálni nenamaľovali len zdravú stravu, ale aby na niektoré plochy nakreslili aj stravu, ktorá síce medzi zdravé produkty ani zďaleka nepatrí, ale je obľúbená.

Táto činnosť mala poskytnúť žiakom more slobody a sebarealizácie. Na tri steny školskej jedálne namaľovali spomínané a dohodnuté ovocie. Na jednej strane interiér jedálne netvorí súvislá stena, len dva výčnelky medzi oknami – tu sa žiaci rozhodli namaľovať tekvicu s rozmermi asi 50x 80 cm a odhryznuté jablko. Ďalší priestor medzi oknami

s výdajom stravy im asocioval akvárium, tak ho stvárnil. Farby a usporiadanie podriadili rozvrhu dozorov v školskej jedálni, ktorý v tejto časti visí. Tak vznikol dojem, že rybky, ktoré žiaci namaľovali do „akvária“, obhrýzajú rámik rozvrhu. Ku okienku, kde sa vydáva strava, namaľovali koláče a klobásy – malý priestor venovaný tejto skupine jedál dokonca odôvodnila jedna žiačka tým, že vyjadrili pomer medzi zdravou stravou a nezdravými vecami – jesť rozumne. Do práce sa zapojil aj učiteľ a namaľoval do ďalšieho priestoru kuchára, žiaci ho potom dekorovali farebnými bublinkami. Ku okienku na odovzdávanie použitého riadu namaľovali príbory a celé maľovanie na nápad skupinky žiačok zakončili spoločnými podpismi do odtlačkov ich rúk nad vstupom do jedálne, kde okrem svojich mien a mena učiteľky uviedli aj mená kuchárov.

Obrázok 5, 6 Jedáleň

Obrázok 7 Akvárium

Obrázok 8 Autogramy

Práci na tomto projekte bola opäť dôkazom toho, že učiteľ ako osobnosť má obrovský vplyv na motiváciu žiaka. Nielen tým, čo hovorí, ale najmä svojím presvedčením, zainteresovanosťou a priamosťou. Žiaci veľmi rýchlo vycítia neúprimnosť a pretváрку a potom sa to odrazí na ich motivácii a prístupe k práci. A to platí dvojnásobne pri výchovných predmetoch. Pre učiteľa je prínos projektov aj v tom, že má možnosť dostať sa k žiakom istým spôsobom bližšie a spoznať lepšie ich vlastnosti, nakoľko sa venujú dlhú dobu jednej veci a každý deň prichádzajú s inou náladou a v inom psychickom rozpoložení. Môže zistiť, ako sa vedú vyrovnávať s tlakom zvonka (časovým, náročnosťou a očakávaniami okolia). Prácu žiakov učiteľ hodnotil slovnou po častiach – nielen vždy po skončení niektorej maľby, ale aj počas práce. V praxi často učiteľ musí hľadať nejaké pozitívum práce žiaka, aby ho bol schopný motivovať k ďalšej činnosti a k dokončeniu

začatej práce, či k lepšiemu výkonu. Realizácia tohto projektu si takéto hľadania pozitív nevyžadovala, pretože žiaci boli obrovským prekvapením a ich práca bola pozitívom sama o sebe. Čiže chválou učiteľ vôbec nešetril a slovné hodnotenie robil tak, aby bolo akýmsi ďalším východiskom pre prácu žiaka. Samozrejme, že sa vyskytli aj prípady, keď musel učiteľ zaujať kritický postoj – najmä k práci chlapcov, ktorí spočiatku na prvej maľbe listov, ktorú im prideliť dievčatá, pracovali nedbanlivo. V takýchto prípadoch vyzdvihol prácu dvoch chlapcov, ktorí sa snažili pracovať poctivo (zaujímavosťou je, že jeden z nich bol „negátor“ všetkých činností). Väčšinu chlapcov bolo potrebné motivovať neustále, robili si aj väčšie prestávky pri maľovaní, kdežto dievčatá pracovali na jeden dych.

3.1 HODNOTENIE A REFLEXIA PROJEKTU ŽIAKMI

Žiaci sú zvyknutí robiť reflexiu po každej činnosti, v tomto prípade učiteľ zvolil formu hodnotiacich listov (viď Príloha 3). Žiaci mali odpovedať na otázky. Táto forma je vhodná z viacerých dôvodov: učiteľ chcel od žiakov získať istý komplexný pohľad na to, ako vnímali prácu na projekte, a tiež z časových dôvodov, pretože na reflexiu bola vymedzená len jedna vyučovacia hodina, takisto preto, že takto majú všetci žiaci možnosť vyjadriť svoje názory na všetky otázky.

Osobné skúsenosti so slovným hodnotením a slovnou reflexiou sú také, že žiaci veľmi radi diskutujú, obhajujú a komentujú. No nie všetci. Tí, ktorým sa nechce, alebo sú jednoducho hanblivejší, sa k slovu dostávajú menej, alebo väčšinou povedia, že všetko už bolo povedané. Pri písomnom hodnotení takáto situácia nastať nemôže, pretože všetci majú rovnaký priestor. Nevýhodou písomného hodnotenia je to, že žiaci pri ňom nemôžu rozvíjať komunikačné kompetencie v reči. Problém nastáva aj pri slovnom hodnotení. Nevedia sa vyjadrovať plynule, kričia a častokrát si ani neuvedomujú, že intenzita ich hlasu je neprimeraná. A skúsenosti z praxe výrazne poukazujú na nedostatky žiakov (silné nárečie a slabá slovná zásoba). Preto učiteľ okrem napísania slovného hodnotenia chcel, aby žiaci to, čo napísali, zhrnuli aj v krátkom ústnom prejave. A navyše výhodou slovného hodnotenia je to, že učiteľ môže v prípade potreby žiaka nasmerovať pomocnými otázkami tak, aby aj sám nakoniec prišiel na odpoveď, ktorú chce počuť, a to najmä v prípadoch, ak žiak neporozumie otázke.

Žiaci v hodnotiacich listoch najskôr porovnávali svoje očakávania a obavy, ktoré mali pred začiatkom projektu a napísali ich do hodnotiacich listov, so skutočnosťou. V očakávaniach a obavách žiakov sa objavovali rozmanité zápisy a napriek vysvetleniu niektorí žiaci nepochopili, čo majú do kolónky Moje očakávania napísať (jeden žiak uviedol tému, ktorú by chcel namaľovať – očakávania – športy, hokej...)

Žiaci do očakávaní zapísali:

- aká úloha im asi bude pridelená;
- že to, čo vytvorí, bude ocenené zo strany ostatných žiakov, ale aj učiteľov;
- že budú pracovať ako jeden tím;
- budú sa môcť realizovať v tom, čo ich baví a zaujíma;
- že sa zlepšia v kreslení;
- že samotné maľovanie im učiteľ spríjemní hudbou a bude pre nich zábavou.

V obavách žiaci prejavovali najmä:

- strach zo samotnej činnosti – zničenie steny, oblečenia, zamazanie miest, ktoré nemajú byť namaľované;

- obavy z nedostatku času na realizáciu, isté načasovanie bolo potrebné preto, aby sa žiaci naučili, že v živote budú musieť mnoho vecí, povinností plniť v presne stanovenom rozpätí a navyše, keď je človek aspoň trochu pod časovým tlakom, vyburcuje ho to k väčšiemu výkonu;
- viacerí spomenuli obavy z názorov a reakcií ostatných žiakov;
- obavy z maľby vo výške, aj samotného začiatku realizácie.

To, či sa naplnia očakávania žiakov, mali vo svojich rukách najmä žiaci, nakoľko oni si zvolili vybrané námety a rozdelili si úlohy. Záviseli aj od toho, ako zodpovedne žiaci budú k maľovaniu pristupovať. Odstrániť alebo minimalizovať obavy žiakov mal vo svojich rukách učiteľ. A to najmä obavy zo zničenia, poškodenia, či zamazania steny – jednoduchou ukážkou, ako rýchlo sa dá zo škvŕny vytvoriť nový a nepredpokladaný obrazec, ornament, tvar, prípadne sa stekanec po zaschnutí zamaľuje.

Ako vyplýva z rozboru výpovedí žiakov v hodnotiacich listoch, ich očakávania (uvedené pred projektom) sa väčšinou naplnili – niektorí ale uviedli celkom iné ne/naplnenia očakávaní, ako napísali pred začatím projektu, hoci boli opäť usmernení, že majú posudzovať očakávania, ktoré uviedli predtým. Aj v tomto liste sa prejavili problémy, ktoré majú žiaci pri čítaní textu s porozumením.

Uviedli, že sa naplnili ich očakávania vzájomnej spolupráce a taktiež obavy, že sa im farba vyleje, alebo zamažú stenu či seba (dostali však uistenie, že to je najmenší problém, nakoľko to nikdy neurobili zámerne). Ako ďalej napísali a aj v slovných komentároch zdôraznili, najviac sa obávali toho, že sa ich práca nebude ostatným páčiť, že nezaujme. No tieto obavy sa ani zďaleka nenaplnili a žiaci boli nadšení samými sebou, spokojní so svojimi výkonmi, hoci hľadali na svojej práci aj chyby. Uviedli tiež, že sa im páčilo, že hodina neprebíhala v triede – teda bola zábava – pohybovali sa po priestoroch školy, mohli si vyberať, čo budú maľovať a ako. Jeden žiak popísal do hodnotiaceho listu veľa negatívnych odpovedí, no učiteľ nepostrehol, že by mu bolo maľovanie nepríjemné, nakoľko sa vždy aj bez vyzvania do činnosti zapájal a dokonca ostal s dievčatami maľovať aj v čase mimo vyučovania. Jeho negativistické poznámky učiteľ vnímal istú recesiu, nakoľko žiak sa snaží na seba neustále poukazovať a upútať pozornosť robením všetkého naopak.

V ďalšom bode mali žiaci hodnotiť to, *akú novú skúsenosť, či poznatok* si odniesli z tohto projektu. Niektorí žiaci tu uvádzali pocity ako nadšenie z toho, čo dokázali, ako spolupracovali ako kolektív, ktorý bol pre nich istým zázemím, dobrý pocit z toho, že sa podieľali na skrášlení školy; niektorí sa podľa nich zdokonalili v kresbe a maľbe, v technike práce s farbami – miešanie, nanášanie, získali skúsenosť s novým podkladom – stenou a omietkou, na ktorú sa podľa nich maľuje ťažšie. Žiaci hovorili, že až teraz vedia, koľko námahy sa skrýva aj za obyčajným maľovaním a že je treba more trpezlivosti, aby stál výsledok za to. Žiak, ktorý všetko zásadne neguje, uviedol, že nemá žiadne nové skúsenosti, no pri ústnom hodnotení pripustil, že ho práca zaujímala, ale vzápätí hneď tvrdil, že z projektu nemal žiadny úžitok.

Na otázku *čo bolo pre žiakov najťažšie*, žiaci odpovedali takmer presne na polovicu, že to bolo samotné maľovanie, pretože bolo fyzicky a technicky náročné tým, že podklad neležal na lavici, ale „visel“. Farby im kvôli tomu stekali a museli mať ruky neustále hore, pri maľovaní bolo potrebné si niektoré veci predstavovať a žiaci práve predstavovanie si toho, čo idú namaľovať, nevedeli. Druhá polovica žiakov popísala ako najťažšiu časť vymýšľanie konkrétnych vecí, pretože ich museli vymyslieť z „ničoho“ a taktiež preto, že sa museli

dohodnúť a vybrať niečo spoločné, čo by sa pozdávalo všetkým ostatným žiakom školy a zároveň aj triede.

Aj problémov pri riešení bolo mnoho. Žiaci ako *najčastejší problém* uvádzali lenivosť a únavu, ale vyskytla sa aj odpoveď s problémom chýbajúcej inšpirácie (múzy).

Zapojili by sa žiaci do podobného projektu aj v čase mimo vyučovania? Na ďalšiu otázku z hodnotiaceho listu dostal učiteľ 9 kladných odpovedí, ktoré žiaci zdôvodnili tým, že z tohto projektu mali radosť a zábavu, iní odpovedali veľmi logicky – áno, ak by sme maľovali niečo, čo by nás zaujalo a malo by to zmysel. Dvaja žiaci uviedli záporné odpovede, jeden z čisto praktických dôvodov – výtvarná ma ne baví, nemám vzťah ku kresleniu a druhá negatívna odpoveď bola od nášho žiaka – „negátora“.

V hodnotiacom liste bolo tiež uvedené, ako vnímajú žiaci *pomoc učiteľa* – jeho zásahy do malieb, jeho rady, či takéto zásahy vôbec vnímajú ako pomoc, alebo je to pre nich rušivý element. Hoci všetci žiaci uviedli, že takéto vstupy im neprekážali, mohli by sme na tomto mieste polemizovať o úprimnosti týchto odpovedí, nakoľko učiteľa vnímajú ako istú autoritu. Pri týchto zásahoch učiteľ vychádzal zo svojich osobných skúseností zo ZUŠ alebo z univerzitných cvičení. Takéto zásahy nikdy neprekážali, pokiaľ boli robené s citom a nenegovali vlastnú činnosť žiaka, alebo učiteľ nechcel, aby svoj nápad pretvoril podľa jeho predstavy. Keď on sám demonštruje pracovný postup, osvoja si ho rýchlejšie, ako keby ho mali nachádzať sami, prípadne si o ňom prečítať v knihách.

Na odpovede z otázky *ako žiaci vnímajú spoluprácu medzi sebou* sa učiteľ tešil. Na ňu odpovedali celkom slobodne, nakoľko sa týkala ich a kolektívu, ktorí dobre poznajú. Klíma tejto triedy bola pozitívna a žiaci nemali problém spolupracovať s hocikým z triedy, čo sa potvrdilo aj v hodnotiacich listoch. Niektorí uviedli, že sa im dobre spolupracuje s hocikým z triedy, niektorí uviedli najmä dievčatá, nakoľko sú aktívnejšie a ochotnejšie.

Svoju *komunikáciu a presadzovanie názorov* hodnotili žiaci ako podľa nich viac-menej úspešnú a efektívnu, viacerí napísali, že majú vždy svoj názor, no vedia sa prispôbiť väčšine. Jeden žiak uviedol, že sa hneď rýchlo vzdáva a podľa neho spolužiaci nevedia medzi sebou komunikovať. Keď začnú o niečom diskutovať, dávajú hneď najavo svoje emócie, len jedna žiačka napísala, že často musí rozhodnúť učiteľ.

Keď sa zhrnú zistenia z hodnotení žiakov, vytvorí sa o triede istý obraz a po prečítaní hodnotení si dokáže na základe týchto dotazníkov o triede názor vytvoriť hocikto. Aj z odpovedí v anonymných hodnotiacich listoch vyplýva, že žiaci sú harmonicky pôsobiaci kolektív, výborne sa s nimi spolupracuje, vedia spolupracovať v skupinách, no majú v triede žiaka, ktorý má problém začleniť sa do society triedy a zrejme práve preto na všetky otázky v hodnotiacom liste odpovedal negatívne.

Obrázok 9 Ilustrácia básne L. Podjavorinskej

3.2 HODNOTENIE PROJEKTU UČITEĽOM

Hodnotiť výtvarné činnosti je náročné vzhľadom na schopnosti a zručnosti žiakov, ich výtvarné danosti, stupeň rozvoja fantázie, technické a materiálne vybavenie, ako aj mieru stotožnenia sa s témou - motívmi. Vo výtvarnej výchove využívam najmä slovné hodnotenie a hodnotenie známku len dopĺňa slovné hodnotenie. Myslím si však, že je potrebné najmä kvôli žiakom, ktorí radi zámerne negujú činnosti učiteľa a na predmety výchovnej povahy sa pozerajú len ako na nutné doplnky tzv. hlavných predmetov. Preto žiakom neustále pripomínam, že nie je dôležitý výsledný „obraz“, ale hlavne ich postoj k práci a tvorbe, ich vlastné presvedčenie, ktoré si musia vedieť sami odôvodniť. Taktiež ich samostatnosť, ale aj schopnosť pracovať v skupine, ak si to zadanie úlohy vyžaduje. Pri hodnotení tohto projektu som vychádzala z týchto zásad. Ako som uviedla v časti Rozbor priebehu projektu zo strany učiteľa, využívala som slovné hodnotenie už počas práce na jednotlivých častiach – žiakov bolo potrebné najmä chváliť, prípadne hodnotiť ich postup prác – vždy som vyzvala aj žiakov, aby sami zhodnotili to, ako sa im práca darí a či sa podarilo dosiahnuť to, čo si naplánovali. Ako som už uviedla, tieto hodnotenia boli väčšinou negatívne – myslím si, že to vyzerá hrozne, neviem namiešať takúto farbu a pod., chlapci naopak zámerne všetko, čo urobili oni, chválili. Zmena nastala, keď sme do hodnotenia zapojili ostatných učiteľov a žiakov, ktorí sa vždy po dokončení časti prišli pozrieť na našu prácu. Potom už aj žiačky, ktoré sa na svoju prácu pozerali negatívne, priznali, že sa im to naozaj podarilo. Myslím si, že hodnotiť výtvarnú činnosť po technickej stránke je pre žiakov náročné. Aj preto som sa zamerala v hodnotiacich listoch najmä na pocity, problémy a úspechy žiakov a prežívanie projektu, ktoré budú pre mňa východiskom pri plánovaní iných podobných aktivít.

3.3 PRIPOMIENKY A NÁVRHY K REALIZÁCIÍ PROJEKTU

Tento projekt bol obohatením mojej praxe. Musela som svoju činnosť plánovať do najmenších detailov a predpokladať, vyskúšala som viacero inovatívnych metód. Myslím si, že projektová metóda je jednou z metód, ktoré výrazne prepájajú činnosti v škole so životom. Človek predsa neustále niečo plánuje a organizuje. V tejto podkapitole sa chcem venovať niektorým problémom, ktoré sa vyskytli počas realizácie projektu a zároveň poskytnúť riešenia, ktoré by boli aplikovateľné v budúcnosti.

Pri metóde braistormingu je potrebné pouvažovať o tom, či je vhodné, aby žiaci pracovali ako trieda – teda jedna skupina. Žiakov by som v budúcnosti rozdelila do skupín (v našom prípade do dvoch) a tie by dostali za úlohu písať návrhy pre konkrétne miesta, nakoľko spoločné písanie prinieslo množstvo rozmanitých nápadov a bolo časovo zdĺhavé a náročné o všetkých nápadoch diskutovať. Takto by pracovali dve skupiny a už z vytriedených návrhov by sme potom ako celok – všetci žiaci – vybrali jeden.

Zásahy učiteľa do práce žiakov počas projektu nevnímam ako negatívne, pretože som častokrát zasahovala aj z praktických alebo bezpečnostných dôvodov – napr. pri vešaní obrázkov na stenu – žiaci navrhli zavesiť ich nad namaľovanú vodu. Nebolo to možné, nakoľko sa na schody nedal postaviť rebrík, tak ich po mojom návrhu zavesili nižšie tak, aby na ne dočiahol najvyšší žiak. Čo sa týka samotného maľovania učiteľom, žiaci prejavovali nadšenie, keď ako hovorili, vidia učiteľa priamo pri práci. Mali tak možnosť vidieť, že od nich nechcem niečo, čo sama dôkladne neovládám a naozaj sa chcem s nimi podeliť o svoje skúsenosti. Učiteľ určite musí mať s danou technikou osobné skúsenosti a musí byť zručný,

aby si vedel poradiť s každým vzniknutým problémom – prípadne na základe svojich skúseností naviesť na riešenie problému aj žiakov.

Jednotlivé fázy projektu sa realizovali s týždenným odstupom, preto bolo ťažké udržať všetkých žiakov motivovaných. Do budúcnosti by som určite tento projekt odporúčala robiť ako dvoj-, trojdňový celok, na základe odpovedí žiakov z hodnotiacich listov možno aj mimo vyučovania, aby žiaci mali dostatok času a mohli pokračovať na projekte, keď by mali chuť. Nakoľko sama z mojich vlastných osobných tvorivých skúseností viem, aké je ťažké niekedy znovu nadviazať na činnosť z predošlého dňa.

Čo sa týka výberu žiakov do projektu, pri výchovných predmetoch je potrebné brať do úvahy ďalší faktor – individuálne danosti žiaka konkrétne v tomto prípade pre výtvarnú výchovu. Preto odporúčam takéto rozsiahlejšie a dlhodobejšie projekty realizovať s dobrovoľným výberom žiakov. S triedou, hoci mnou vybraná trieda rada spolupracuje ako celok, by som odporúčala pracovať na krátkodobejších alebo menej rozsiahlych projektoch. Žiaci, ktorí nemajú o výtvarné činnosti osobný záujem, veľmi rýchlo strácajú motiváciu a do ďalšej činnosti ich bolo občas treba priamo potlačiť.

ZÁVER

Skúsenosti s projektovým vyučovaním sú pozitívne hodnotené žiakmi aj učiteľom, hoci je príprava takéhoto procesu náročná, ale jeho začlenenie oživí edukačný proces a vytrhne tak vyučovanie zo stereotypu. Cieľom tejto práce bolo poskytnúť praktickú ukážku vybraného projektu, jeho prípravu, rozbor a reflexiu tak, aby ho mohol realizovať ktorýkoľvek iný pedagóg, poskytnúť osobné skúsenosti s konkrétnou štruktúrou, z ktorej sa pri plánovaní a realizácii projektov vychádza v našich výchovno-vzdelávacích podmienkach.

Hoci bol projekt uskutočnený v nereformných ročníkoch, je realizovateľný aj v novej reformovanej výtvarnej výchove, resp. výchove umením, alebo v mimoškolských aktivitách, nakoľko jeho ciele a výstupy vychádzajú z kľúčových kompetencií zadaných v štátnom vzdelávacom programe.

Pri realizácii projektov je dôležité, aby pramenili z vnútorných záujmov a potrieb žiakov, inak sa stráca motivácia a projekt sa stane len bezduchým časovým naplnením. Pri projektoch, ktoré sú stavané najmä na výchovných predmetoch, to platí dvojnásobne. Aj v realizovanom projekte sa najväčším problémom stala motivovanosť tých žiakov, ktorí výtvarné činnosti považujú za niečo zbytočné, hoci spočiatku sa do projektu zapojili ochotne. Ako bolo uvedené v poslednej podkapitole, pri takýchto projektoch je naozaj potrebné zvážiť výber žiakov, alebo nájsť také riešenie, aby žiaci, ktorí neradi maľujú, kreslia, mohli robiť súbežne s ich maľujúcimi spolužiakmi činnosti, ktoré sú im blízke.

No každý pedagóg vie, že žiadna edukačná činnosť neprebehne tak hladko, ako sme si ju naplánovali.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

BAJTOŠ, J. 2003. *Teória a prax didaktiky*. Žilina : Žilinská univerzita, 2003. ISBN 80-8070-130-X

HORST, B., SIEGRIST, M. 2011. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení*. Praha : Portal, 2011. ISBN 9788073679309

MACKO, A. a kol. 1997. *Učebné osnovy výtvarnej výchovy pre 5. – 9. ročník základnej školy*. Schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky dňa 3. apríla 1997 rozhodnutím číslo 1640/97 – 151 s platnosťou od 1. septembra 1997

PETLÁK, E. 2000. *Pedagogicko-didaktická práca učiteľa*. Bratislava : IRIS, 2000. ISBN-10 80-89018-05-X

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. 2003. *Pedagogický slovník*. 4. vydanie. Praha : Portál, 2003. ISBN-10 80-7178-772-8

TOMKOVÁ, A., KAŠOVÁ, J., DVOŘÁKOVÁ, M. 2009. *Učíme v projektech*. Vydání první. Praha : Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-527-1

TUREK, I. 2008. *Didaktika*. Bratislava : IURA Edition, 2008. ISBN 978-80-8078-198-9

Zdroj obrázkov a tabuliek: súkromný archív autora

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1 Zoznam použitých kópií portrétov spisovateľov v chronologickom usporiadaní

Príloha 2 Zoznam literatúry pre projekt Za málo peňazí veľa muziky

Príloha 3 Hodnotiaci list pre žiaka

Príloha 1 Zoznam použitých kópií portrétov spisovateľov v chronologickom usporiadaní

1. Cyril a Metod 863 (vtedy vstúpili do našich dejín)
2. Ľudovít Štúr 1815
3. Pavol Dobšinský 1828
4. Pavol Országh Hviezdoslav 1849
5. Martin Kukučín 1860
6. Ľudmila Podjavorinská 1872
7. Jozef Gregor Tajovský 1874
8. Mária Rázusová-Martáková 1905
9. Mária Jančová 1908
10. Elena Čepčeková 1922
11. Krista Bendová 1923
12. Miroslav Válek 1927
13. Milan Rúfus 1928
14. Ľubomír Feldek 1936
15. Daniel Hevier 1955

Príloha 2 Zoznam literatúry pre projekt Za málo peňazí veľa muziky

Čepčeková, E. 1996. *Meduška*. 5. vydanie. Bratislava : Mladé letá, 1996. ISBN 80-06-0068-4

Feldek, Ľ. 1989. *Hra pre tvoje modré oči*. Praha : Albatros. 1989.

Hevier, D. 1982. *Nevyplazuj jazyk na leva*. Bratislava : Mladé letá, 1982.

Podjavorinská, Ľ., Rázusová-Martáková M. 1997. *Do školy*. 6. vydanie. Bratislava : Mladé letá, 1997. ISBN-13 978-80-06-00835-0

Podjavorinská, Ľ. 1980. *Už ho vezú*. 5. vydanie. Bratislava : Mladé letá, 1980.

Podjavorinská, Ľ. 1982. *Zajko Bojko*. Bratislava : Mladé letá, 1982.

Rázusová-Martáková, M. 1980. *Jarné vtáča*. Bratislava : Mladé letá, 1980.

Rosenbaum a kol. 1984. *Encyklopédia slovenských spisovateľov: A-O*. Bratislava : Obzor, 1984.

Rosenbaum a kol. 1984. *Encyklopédia slovenských spisovateľov: P-Ž*. Bratislava : Obzor, 1984.

Príloha 3 Hodnotiaci list pre žiaka

PROJEKT ZA MÁLO PEŇAZÍ VEĽA MUZIKY

MOJE OČAKÁVANIA	MOJE OBAVY
<p>Očakávania (obavy), ktoré sa splnili:</p> <p>Očakávania (obavy), ktoré sa nesplnili:</p> <p>Aký problém si musel pri vymýšľaní, navrhovaní, maľovaní prekonávať?</p> <p>.....</p> <p>Aký nový poznatok, skúsenosť si si z tohto projektu odniesol?</p> <p>.....</p> <p>Ktorá z činností bola pre teba najťažšia (ZAKRÚŽKUJ !): navrhovanie, čo budeme maľovať vymýšľanie konkrétnych vecí, ktoré namaľujeme samotné maľovanie</p> <p>Zdôvodni, prečo si vybral možnosť, ktorú si zakrúžkoval:</p> <p>.....</p> <p>Keby si mal príležitosť zapojiť sa do podobného projektu, zapojil by si sa aj mimo vyučovania?</p> <p>Prečo áno, prečo nie?</p> <p>Ako si vnímal zásahy učiteľa do tvojej práce? Prekážali ti?</p> <p>Zdôvodni, prečo áno, prečo nie?</p> <p>.....</p> <p>Ako vnímaš spoluprácu so svojimi spolužiakmi?</p> <p>.....</p> <p>Zhodnosť vašu komunikáciu (viete/neviete sa dohodnúť na spoločnej veci, viete/neviete si pomôcť, viete/neviete komunikovať bez emócií, pokojne, obhajuješ si svoje názory alebo sa hneď vzdávaš...)</p> <p>.....</p>	